

Försvarsutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2022—2025

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2022—2025 (SRR 3/2021 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 4.6.2021.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- försvarsminister Antti Kaikkonen, försvarsministeriet
- enhetsdirektör, ekonomidirektör Kristiina Olsson, försvarsministeriet
- planeringschef, brigadgeneral Janne Jaakkola, Huvudstaben.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) Enligt planen för de offentliga finanserna upprätthåller Finland en stark och trovärdig nationell försvarsförmåga som består av försvarssystemets militära kapacitet samt nationellt myndighetssamarbete och internationellt försvarssamarbete. Den bygger på allmän värnplikt, en utbildad reserv, försvar av hela landet och en hög försvarsvilja. Enligt redogörelsen är det primära målet att bilda en förebyggande tröskel för användningen av militära maktmedel och för hot om sådana. Försvarsutskottet instämmer i detta och framhäver att försvarsmakten bör kunna reagera på både konventionella militära hot och mer utvidgade hot. I kampen mot utvidgade hot får ett tätt myndighetssamarbete en mer framskjuten roll.

Strategiska kapacitetsprojekt under ramperioden

(2) Vad beträffar försvarsministeriets förvaltningsområde består planen för de offentliga finanserna 2022—2025 av en kort beskrivning av de projekt och åtgärder som infaller under perioden. Anslagsnivån under försvarsministeriets huvudtitel är cirka 5 miljarder euro åren 2022 och 2023, och betraktat enligt internationella kriterier (SIPRI) överskrider försvarsutgifterna under dessa år 2 procent av bruttonationalprodukten. Orsaken till detta är att kostnader för HX-upphandlingen

Utlåtande FsUU 4/2021 rd

betalas med framförhållning: år 2022 ökar kostnaderna för HX-upphandlingen försvarsbudgeten med 1,7 miljarder euro och år 2023 med cirka 1,8 miljarder euro. År 2024 uppgår HX-betalningarna till cirka 1,3 miljarder euro och år 2025 till uppskattningsvis en miljard euro. Kostnaden för hela HX-upphandlingen är 10 miljarder euro. Också ett annat betydande strategiskt kapacitetsprojekt, Flottilj 2020, höjer försvarsutgifterna under några år. Denna upphandling kostar 1,3 miljarder euro.

(3) Enligt de sakkunniga har försvarsförvaltningens grundbudget stannat och kommer också under de kommande åren att stanna på samma nivå. Grundbudgeten är under ramperioden cirka 2,6—2,7 miljarder euro per år. Utgifterna utanför ramen (momsutgifter) uppgår årligen till cirka 600—700 miljoner euro.

(4) Kostnaderna för drift och underhåll av nya multirollflygplan täcks inom försvarsbudgeten utan tilläggsfinansiering. Enligt de riktlinjer som dragits upp får högst 10 procent av försvarsbudgeten, dvs. cirka 250 miljoner euro, gå till användning och underhåll av HX-materielen, alltså lika mycket som det nu kostar att underhålla Hornet-materielen. När det gäller HX-projektet anser utskottet att ett viktigt mål är att se till att det jaktplan som anskaffas verkligen får rum inom denna budgetram. Om det senare upptäcks att driftskostnaderna för det nya jaktplanet är väsentligt större än beräknat, äventyras en balanserad utveckling av försvarsgrenarna. Utskottet har redan tidigare ansett (se t.ex. FsUU 4/2020 rd) att vi utöver luftfartens och marinens jätteprojekt också ska se till den materiella utvecklingen av armén.

(5) Enligt de sakkunniga som utskottet har hört är det än så länge svårt att uppskatta livscykelkostnaderna för HX-upphandlingen. Den preliminära justeringen av kostnadsnivån för anskaffningen av multirollflygplan är 1,5 procent per år under ramperioden. Enligt inkommen utredning justeras indexutgifterna för Flottilj 2020 och HX-projektet i efterhand i enlighet med utfallet av de index som specificerats i avtalen.

Vid ramförhandlingarna fattade beslut om nedskärningar inom försvaret

(6) Regeringen beslutade vid ramförhandlingarna att utgiftsramen ska sänkas med 370 miljoner euro från och med 2023. I anslutning till detta minskades försvarsministeriets huvudtitel med 35 miljoner euro i ramarna. Enligt inkommen utredning har minskningen nu preliminärt fördelats jämnt mellan försvarsmaktens omkostnader och anskaffningar av försvarsmateriel. Som en del av helheten på 370 miljoner euro beslutade regeringen också om en inbesparing på 20 miljoner euro i resekostnaderna från och med 2023. Man antar att de statligt anställdas reseutgifter permanent kommer att stanna på en lägre nivå i och med att arbetssätten ändras och digitala lösningar tas i bruk. Försvarsministeriets huvudtitels andel av sparkravet är 2,28 miljoner euro, och sparbetinget gäller nu ministeriets omkostnadsmoment. Fördelningen av sparkravet preciseras i samband med beredningen av rambeslutet för 2023—2026.

(7) Enligt de sakkunniga som utskottet har hört är det inte problemfritt att hitta årliga besparingar på 35 miljoner euro i verksamheten och materielutgifterna. Utskottet hänvisar i detta sammanhang till de sparåtgärder som vidtagits under de senaste åren och riktats till repetitionsövningar och bevaringsutbildning. Utskottet anser det vara nödvändigt att besparingar inte riktas till dessa funktioner som är av central betydelse med tanke på det finska försvarssystemets funktionsför-

Utlåtande FsUU 4/2021 rd

måga. Det är också viktigt att trygga det nuvarande nätverket av garnisoner. Utskottet förutsätter att försvarsförvaltningen vid den fortsatta beredningen håller riksdagen informerad om hur besparingarna ska genomföras i praktiken.

Personalens betydelse för Finlands försvarsförmåga

(8) Försvarsmaktens verksamhet har de senaste åren strömlinjeformats med hård hand, särskilt via försvarsreformen 2012—2014. I reformen bantades personalstyrkan ner från cirka 14 500 till nuvarande 12 000 personer. Enligt utskottet har tiden efter försvarsmaktsreformen konkret visat att försvarsmaktens personaldimensionering, 8 000 yrkessoldater och 4 000 civila, inte motsvarar försvarsmaktens expanderande uppdrag.

(9) I regeringsprogrammet sägs det att särskilt avseende ska fästas vid personalens ork, och att försvarsmaktens personal ska utökas med omkring 100 personer under regeringsperioden. Frågan om hur personalen orkar i arbetet berör i väsentlig grad också arbetstidslagstiftningen. Arbetstidslagen för försvarsmaktens tjänstemän är från 1970. Utskottet anser att den nuvarande författningsgrunden är klart föråldrad och försätter militärpersoner i ojämlig ställning i förhållande till andra löntagargrupper. Utskottet påskyndar uppdateringen av denna lagstiftning.

Sammanfattning

(10) Försvarsutskottet konstaterar att försvarsbudgeten ökar betydligt under ramperioden men att ökningen i praktiken beror på genomförandet av strategiska kapacitetsprojekt. Försvarsmaktens grundbudget på 2,6—2,7 miljarder euro ökar inte. I den försvarsredogörelse som snart ska överlämnas till riksdagen kommer man att dra upp riktlinjer för utvecklingen av Finlands försvar fram till början av nästa årtionde.

(11) Utskottet konstaterar att det krävs omfattande resurser för att upprätthålla en försvarsförmåga som är trovärdig i förhållande till den säkerhetspolitiska miljön, och ett konkret bevis på detta är att mer än 11 miljarder euro används för att förnya flygvapnets och marinens huvudsakliga materiel. Dessa projekt höjer Finlands försvarsbudget betydligt under några år, men eftersom Finland är ett militärt alliansfritt land, anser utskottet att det är viktigt att alla tre försvarsgrenar och försörjningsberedskapen är i gott skick.

(12) Utöver utvecklingen av den materiella beredskapen ska försvarsmaktens personals, såväl stampersonalens, reservisternas som beväringarnas, verksamhetsförutsättningar tryggas. Utskottet har redan länge varit oroat över hur stampersonalen orkar. Enligt utskottet är det nuvarande antalet på cirka 12 000 yrkessoldater och civilpersoner underdimensionerat; i synnerhet de nya beredskapsuppgifterna, utvecklingen av cyberförsvaret och den militära underrättelseverksamheten, en högkvalitativ reservist- och beväringutbildning och det ständigt ökande internationella samarbetet kräver personalökningar. Det är nödvändigt att dra upp riktlinjer för dessa ökningar i den nya försvarsredogörelsen.

Utlåtande FsUU 4/2021 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 27.5.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ilkka Kanerva saml
vice ordförande Jari Ronkainen saf
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Timo Heinonen saml (delvis)
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Eeva Kalli cent
medlem Mika Kari sd
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Kimmo Kiljunen sd (delvis)
medlem Joonas Könttä cent
medlem Juha Mäenpää saf
medlem Riitta Mäkinen sd
medlem Veijo Niemi saf.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.